

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЗАПОРІЗЬКА ДЕРЖАВНА ІНЖЕНЕРНА АКАДЕМІЯ

**ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК  
ЗАПОРІЗЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ  
ІНЖЕНЕРНОЇ АКАДЕМІЇ**

Випуск 6 (18) 2018

**ЗАПОРІЖЖЯ**

**2018**

## РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

### Головний редактор:

**Коваленко О.В.** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки підприємства Запорізької державної інженерної академії.

### Відповідальний секретар:

**Трифонов Г.Ф.** – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємства Запорізької державної інженерної академії.

### Члени редакційної колегії:

**Воронкова В.Г.** – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри менеджменту організацій та управління проектами Запорізької державної інженерної академії, академік Української академії політичних наук.

**Гринько Т.В.** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та управління Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

**Двігун А.О.** – доктор економічних наук, професор, начальник відділу регіональної політики НІСД при Президентові України.

**Колосов А.М.** – доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Старобільськ).

**Макаренко А.П.** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту Запорізької державної інженерної академії.

**Меджибовська Н.С.** – доктор економічних наук, професор кафедри економічної кібернетики Одеського національного економічного університету.

**Метеленко Н.Г.** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Запорізької державної інженерної академії.

**Орловська Ю.В.** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва і архітектури».

**Салига К.С.** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та моделювання економічних систем Класичного приватного університету, академік Академії економічних наук України.

**Семенов А.Г.** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки підприємства, проректор з науково-педагогічної роботи, директор Інституту економіки Класичного приватного університету, академік Академії економічних наук України.

**Сталінська О.В.** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки підприємства Донецького національного університету (м. Вінниця).

**Абдугалієв А.М.** – голова правління АТ «Енергоінформ», доктор, Казахський економічний університет імені Т. Рискулова (м. Астана, Республіка Казахстан).

**Марчін Вінерські** – Ph.D. in Economics, старший викладач кафедри загальної теорії економіки факультету права, адміністрації і економіки Інституту економічних наук Вроцлавського університету (м. Вроцлав, Республіка Польща).

**Морозов Л.В.** – доктор технічних наук, професор, директор відділу інновацій та інвестицій у вищій школі імені Тадеуша Котарбінського (м. Ольштин, Польща).

**Саткалієва Т.С.** – доктор економічних наук, професор, професор кафедри Менеджменту Університету Нархоз, заслужений діяч Республіки Казахстан, почесний працівник освіти (м. Алмати, Республіка Казахстан).

**Шапошников К.С.** – доктор економічних наук, професор, директор Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій.

**Шелег М.С.** – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки торгівлі Білоруського державного економічного університету (м. Мінськ, Республіка Білорусь).

Електронна сторінка видання – [www.e-visnyk.zdia.zp.ua](http://www.e-visnyk.zdia.zp.ua)

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази **Index Copernicus**

Видання входить до «Переліку друкованих фахових видань, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» на підставі Наказу МОН України від 11 липня 2016 № 820.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet  
Вченою радою Запорізької державної інженерної академії  
(протокол № 14 від 20.12.2018 р.)

Науковий журнал  
«Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії»  
zareestrovano Міністерством юстиції України  
(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації  
серія КВ № 21933-11833ПР від 23.03.2016 року)

© Редакційна колегія, 2018

© Автори статей, 2018

© Запорізька державна інженерна академія, 2018

## ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ  
ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

<b>Слісєєва Л.В.</b> ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНИХ ЧИННИКІВ НА РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ.....	9
<b>Однорог М.А.</b> ПОДАТКОВІ ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ В АГРАРНІЙ СФЕРІ.....	13
<b>Орзул О.Ю.</b> АНАЛІЗ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	18
<b>Почерніна Н.В.</b> ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМА ЦІЛІСНОСТІ НА МАКРОРІВНІ.....	23
<b>Чернуха Т.С.</b> СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ.....	28
<b>Шедяков В.Е.</b> ЦЕННОСТЬ ЖИЗНИ И ВОЗМОЖНОСТЬ ТВОРЧЕСТВА КАК ХАРАКТЕРИСТИКИ ОБЩЕСТВЕННЫХ ИЗМЕНЕНИЙ.....	34
<b>Щетинін А.І.</b> ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ».....	40

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО  
І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

<b>Ліщинський І.О.</b> КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ МЕЙНСТРИМ РЕГІОНАЛЬНОГО ЗРОСТАННЯ.....	46
<b>Остапенко Т.Г.</b> ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРИ НАНОЕКОНОМІКИ ТА ТЕОРІЙ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ, КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ І ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	51

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ  
НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

<b>Бусарєв Д.В.</b> ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ КОМПЛЕКС: ПРІОРИТЕТНІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	60
<b>Вдовічен А.А.</b> УПРАВЛІННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНИМИ ДИСПРОПОРЦІЯМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ.....	63
<b>Гнатенко І.А.</b> МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	70
<b>Корінь М.В.</b> ІНФРАСТРУКТУРНІ АСИМЕТРІЇ РОЗВИТКУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ В ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИЙ ПРОСТІР ЄС .....	74
<b>Носирєв О.О.</b> РЕГІОНАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ В СТРАТЕГІЇ КОМПЛЕКСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	80
<b>Носирєв О.О., Бабич І.Є.</b> СТРАТЕГІЯ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	86

## ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

<b>Андрієнко М.М., Нікольський В.А.</b> УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	93
<b>Базалійська Н.П.</b> РОЗВИТОК ПОВЕДІНКОВОЇ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	98
<b>Білоцерківський О.Б.</b> АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ТОРГОВЕЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ У СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ УКРАЇНИ.....	105
<b>Герасименко О.М.</b> ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДІВ ТА ПРОГРАМНИХ МЕТОДИК ІДЕНТИФІКАЦІЇ, АНАЛІЗУ ТА ОЦІНКИ РИЗИКІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	109
<b>Дем'яненко Т.І.</b> ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	113
<b>Джеджула В.В., Єпіфанова І.Ю., Гуменюк В.С.</b> КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ.....	116
<b>Льїна Т.А.</b> МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	121
<b>Канцір І.А., Дубас Ю.Я.</b> ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	125
<b>Капінус Л.В., Лабінська Н.О., Скригун Н.П.</b> ТЕОРЕТИЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ «МАРКЕТИНГОВА ПОВЕДІНКА».....	129
<b>Лозовська Г.М., Хлебодарова О.І.</b> СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА РИНКУ ПЛЮДООВОЧЕВОЇ КОНСЕРВАЦІЇ .....	134
<b>Мазуркевич І.О., Лук'янець А.В.</b> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КУЛЬТУРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА.....	143
<b>Менчинська О.М.</b> УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ПРОЦЕСНИХ ІННОВАЦІЙ .....	147
<b>Ольшанський О.В.</b> РОЗРОБЛЕННЯ АЛГОРИТМУ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ .....	153
<b>Піскун Д.Н.</b> МАРКЕТИНГОВЕ АДАПТИВНЕ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНІСТЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	157
<b>Приймак Н.С.</b> СЕРЕДОВИЩЕ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ДЖЕРЕЛО СТРАТЕГІЧНИХ ЗМІН.....	160
<b>Серьогіна Н.В., Петрищенко Н.А.</b> ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА ЯК СКЛАДНИК ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ.....	165
<b>Сніжко Л.Л., Карпенко А.О.</b> РОЗРОБЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	170
<b>Терещенко К.М., Зеленська Д.Ю.</b> HR-МЕНЕДЖМЕНТ ТА РИНОК ПРАЦІ: АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ.....	173
<b>Цимбалюк Г.С.</b> СОЦІОЛОГІЧНИЙ МЕТОД ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ХЛІББУЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ В УПРАВЛІННІ АСОРТИМЕНТНОЮ ПОЛІТИКОЮ.....	178
<b>Шарко М.В., Мешкова-Кравченко Н.В., Латкіна С.А.</b> СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	183

## РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

<b>Богдан Н.М., Писаревський М.І.</b> РОЗВИТОК ВНУТРІШНЬОГО ТУРИЗМУ ЯК ПРІОРИТЕТ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ РЕГІОНУ.....	188
<b>Гобрей М.В.</b> ПРОГНОЗУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ РЕГІОНУ.....	194
<b>Єрмак С.О.</b> РОЗВИТОК КОНЦЕПЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ЕКОСИСТЕМ У СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ.....	199
<b>Тульчинська С.О., Шашина М.В., Тульчинський Р.В.</b> ОСОБЛИВОСТІ ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ ТЕОРІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	204
<b>Фера-Клемонца О.Ю.</b> СУЧАСНИЙ СТАН ПРОДОВОЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	207

## ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

<b>Борщ В.І.</b> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ.....	215
<b>Holovchenko Ye.Yu., Kakhovska O.V.</b> STATE REGULATION OF SOCIAL-LABOUR RELATIONS: THEORETICAL ASPECTS.....	222
<b>Серікова О.М.</b> СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ КОЛЕКТИВУ ЯК ПЕРЕДУМОВА КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	226
<b>Устіловська А.С., Щербаков Г.К.</b> ГЕНЕЗА ПОНЯТТЯ «УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ» КРИЗЬ ПРИЗМУ НАУКОВИХ ШКІЛ ТА ПІДХОДІВ.....	230

## ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

<b>Конєва Т.А., Кузнєцов А.В.</b> ВПЛИВ ТРИВАЛОСТІ ФІНАНСОВОГО ЦИКЛУ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ.....	236
<b>Конєва Т.А., Малий І.В.</b> ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ПОЛІТИКУ ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	243
<b>Кулікова Є.О.</b> ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	248
<b>Раделицький Ю.О., Квасній О.Р.</b> ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	252
<b>Тютюнник І.В., Антонюк Н.А., Котенко Н.В.</b> ТІНЬОВА ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ: ФОРМИ ПРОЯВУ ТА НАСЛІДКИ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ.....	259

## БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

<b>Войцехова К.К.</b> ОБЛІК ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА У СИСТЕМІ ЄДИНОГО ВІРТУАЛЬНОГО СКЛАДУ.....	264
--	-----

## МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

<b>Дзюбановська Н.В., Гураль І.В.</b> ОЦІНЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДІВ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ.....	268
<b>Ревенко Д.С.</b> ФОРМУВАННЯ СТОХАСТИЧНОГО ПІДХОДУ ДО ДІАГНОСТИКИ І МОДЕЛЮВАННЯ СТІЙКОСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ.....	273

## CONTENTS

### ECONOMICS AND HISTORY OF ECONOMIC IDEA

<b>Yelisieieva L.V.</b> INFLUENCE OF ECONOMIC FACTORS FOR SOCIAL CAPITAL DEVELOPMENT.....	9
<b>Odnorog M.A.</b> TAX INNOVATIVE TOOLS FOR THE INSTITUTIONALIZATION OF IMPORT SUBSTITUTION IN THE AGRICULTURAL SECTOR.....	13
<b>Orzul O.Y.</b> ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP OF THE BANKING SYSTEM AND THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE.....	18
<b>Pochernina N.V.</b> INNOVATION POLICY IN UKRAINE: INTEGRITY PROBLEM AT MACRO LEVEL.....	23
<b>Chernukha T.S.</b> THE SYSTEM OF HIGHER EDUCATION IN THE CONTEXT OF INSTITUTIONAL THEORY.....	28
<b>Shedyakov V.Ye.</b> THE VALUE OF LIFE AND THE POSSIBILITY OF CREATIVITY AS CHARACTERISTICS OF SOCIAL CHANGES.....	34
<b>Shchetynin A.I.</b> GNOSSEOLOGICAL ANALYSIS OF SOCIO-ECONOMIC CATEGORY “HUMAN CAPITAL”.....	40

### WORLD ECONOMY AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

<b>Lishchynskyy I.O.</b> CONCEPTUAL MAINSTREAM OF REGIONAL GROWTH.....	46
<b>Ostapenko T.H.</b> COMPARATIVE ANALYSIS OF THE STRUCTURE OF NANO ECONOMICS AND THEORY OF HUMAN CAPITAL, CREATIVE ECONOMY AND THE INFORMATIONAL ECONOMY.....	51

### ECONOMY AND NATIONAL ECONOMY MANAGEMENT

<b>Busariiev D.V.</b> FUEL AND ENERGY COMPLEX: PRIORITY TO ENSURING ECONOMIC SECURITY.....	60
<b>Vdovichen A.A.</b> MANAGEMENT OF MACROECONOMIC DISPROPORTIONS OF THE NATIONAL ECONOMY UNDER CONDITIONS OF INCLUSIVE DEVELOPMENT.....	63
<b>Hnatenko I.A.</b> METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF INSTITUTIONAL ANALYSIS OF THE NATIONAL SYSTEM OF INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP.....	70
<b>Korin M.V.</b> INFRASTRUCTURAL ASYMETRIES OF RAILWAY TRANSPORT OF UKRAINE IN CONDITIONS OF INTEGRATION IN THE EU TRANSPORT AND LOGISTIC PROSPECTUS.....	74
<b>Nosyriiev O.O.</b> REGIONAL PRIORITIES OF INDUSTRIAL POLICY IN THE STRATEGY OF INTEGRATED ECONOMIC DEVELOPMENT.....	80
<b>Nosyriiev O.O., Babych I.Ie.</b> STRATEGY TO IMPROVE THE FINANCIAL RESULTS OF INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	86

### ECONOMY AND MANAGEMENT OF ENTERPRISES

<b>Andriyenko M.M., Nikolsky V.A.</b> MANAGEMENT OF PROFITABILITY OF PRODUCTION ACTIVITY OF TRANSPORT ENTERPRISES.....	93
<b>Bazaliyska N.P.</b> DEVELOPMENT OF BEHAVIOR TECHNOLOGY OF MANAGEMENT BY PERSONNEL OF INDUSTRIAL ENTERPRISE.....	98

<b>Bilotserkivskyi O.B.</b> ANTI-CRISIS MANAGEMENT OF THE TRADE ENTERPRISE IN MODERN ECONOMIC CONDITIONS OF UKRAINE.....	<b>105</b>
<b>Herasymenko O.M.</b> COMPARATIVE ANALYSIS OF METHODS AND SOFTWARE METHODS FOR IDENTIFYING, ANALYZING AND ASSESSING RISKS IN ENSURING ECONOMIC SAFETY OF THE ENTERPRISE.....	<b>109</b>
<b>Demianenko T.I.</b> EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF INNOVATIVE ACTIVITIES OF INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	<b>113</b>
<b>Dzhedzhula V.V., Yepifanova I.Yu., Humeniuk V.S.</b> COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE AS AN ECONOMIC CATEGORY.....	<b>116</b>
<b>Ilina T.A.</b> METHODICAL PRINCIPLES OF FORMING A SYSTEM OF RISK MANAGEMENT IN MODERN CONDITIONS.....	<b>121</b>
<b>Kantsir I.A., Dubas Y.Ya.</b> DIAGNOSTIC INSTRUMENT FOR FINANCIAL AND ECONOMIC RESULTS OF BUSINESS ACTIVITIES OF ENTERPRISES.....	<b>125</b>
<b>Kapinus L.V., Labinska N.O., Skrygun N.P.</b> THEORETICAL COMPREHENSION OF THE ESSENCE OF «MARKETING BEHAVIOR» CATEGORY.....	<b>129</b>
<b>Lozovskaya H., Khliebodarova A.</b> STRATEGIC PLANNING OF MARKETING ACTIVITIES OF ENTERPRISES ON THE MARKET OF CANNED VEGETABLES .....	<b>134</b>
<b>Mazurkevych I.O., Lukianets A.V.</b> THEORETICAL ASPECTS OF SERVICE CULTURE AT ENTERPRISES OF THE HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS.....	<b>143</b>
<b>Menchynska O.M.</b> MANAGEMENT OF BUSINESS PROCESSES OF ENTERPRISES ON THE BASIS OF PROCESSING INNOVATIONS.....	<b>147</b>
<b>Olshanskiy O.D.</b> DEVELOPMENT THE ALGORITHM OF EFFECTIVENESS ASSESSMENTS OF TRADE ENTERPRISES BUSINESS PROCESSES MANAGEMENT.....	<b>153</b>
<b>Piskun D.N.</b> MARKETING ADAPTIVE MANAGEMENT OF THE COMPETITIVENESS OF INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	<b>157</b>
<b>Priymak N.S.</b> THE ENVIRONMENT OF THE ENTERPRISE AS A SOURCE OF STRATEGIC CHANGE.....	<b>160</b>
<b>Serohina N.V., Petryshchenko N.A.</b> HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS AS A COMPONENT OF THE TOURISM INDUSTRY .....	<b>165</b>
<b>Snizhko L.L., Karpenko A.O.</b> THE DEVELOPMENT OF EFFECTIVE SYSTEM OF MOTIVATION AT THE ENTERPRISE IN MODERN CONDITIONS.....	<b>170</b>
<b>Tereshchenko K.M., Zelenska D.Y.</b> HR-MANAGEMENT AND LABOR MARKET: ASPECT OF INTERACTION.....	<b>173</b>
<b>Tsybalyuk G.S.</b> SOCIOLOGICAL METHOD OF THE BAKERY PRODUCTS QUALITY EVALUATION OF THE KHMELNITSKY REGION ENTERPRISES IN THE ASSORTMENT POLICY MANAGEMENT.....	<b>178</b>
<b>Sharko M.V., Mieshkova-Kravchenko N.V., Latkina S.A.</b> SOCIAL ASPECTS OF ENTERPRISE ACTIVITY.....	<b>183</b>

#### PRODUCTIVE POWER DEVELOPMENT AND REGIONAL ECONOMY

<b>Bogdan N.M., Pisarevsky M.I.</b> DEVELOPMENT OF DOMESTIC TOURISM AS A PRIORITY OF ECONOMIC INTERESTS OF THE REGION.....	<b>188</b>
--	------------

<b>Hobrey M.V.</b> FORECASTING REGIONAL INVESTMENT CLIMATE OF THE REGION.....	194
<b>Yermak S.O.</b> THE DEVELOPMENT OF THE CONCEPT OF INNOVATIVE ECOSYSTEMS IN THE MODERN ECONOMY.....	199
<b>Tulchynska S.O., Shashyna M.V., Tulchinskiy R.V.</b> FEATURES OF THE CONCEPTUAL-CATEGORICAL APPARATUS IN THE THEORY OF REGIONAL ECONOMICS .....	204
<b>Fera-Klemontsa O.Y.</b> CURRENT STATE OF FOOD PROVISION IN ZAKARPATSKA OBLAST .....	208

### DEMOGRAPHY, LABOR ECONOMICS, SOCIAL ECONOMICS AND POLITICS

<b>Borshch V.I.</b> MODERN TRENDS OF DEVELOPMENT OF UKRAINIAN HEALTHCARE SYSTEM: COMPARATIVE ANALYSIS.....	215
<b>Holovchenko Ye.Yu., Kakhovska O.V.</b> STATE REGULATION OF SOCIAL-LABOUR RELATIONS: THEORETICAL ASPECTS .....	222
<b>Serikova O.M.</b> COLLECTIVE SOCIAL CAPITAL AS A PRECONDITION OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY.....	226
<b>Ustilovska A.S., Shcherbakov H.K.</b> GENESIS OF THE CONCEPT «PERSONNEL MANAGEMENT» THROUGH THE PRISM OF SCIENTIFIC SCHOOLS AND APPROACHES .....	230

### MONEY, FINANCES AND CREDIT

<b>Konieva T.A., Kuznietsov A.V.</b> THE IMPACT OF CASH CONVERSION CYCLE ON FINANCIAL STATE OF ENTERPRISES .....	236
<b>Konieva T.A., Maliy I.V.</b> FACTORS INFLUENCING THE FINANCING POLICY OF THE ENTERPRISE'S ACTIVITY.....	243
<b>Kulikova E.O.</b> HISTORICAL PREREQUISITES OF THE FORMATION OF THE PENSION INSURANCE SYSTEM OF UKRAINE .....	248
<b>Radelytsky Yu., Kvasnii O.</b> BASIS OF FORMATION OF TAX POTENTIAL OF LOCAL BUDGETS IN THE CONTEXT OF DECENTRALIZATION PROCESSES .....	252
<b>Tiutiunyk I.V., Antoniuk N.A., Kotenko N.V.</b> SHADOW EMPLOYMENT: THE FORMS OF MANIFESTATION AND CONSEQUENCES FOR THE ECONOMY OF THE COUNTRY.....	259

### ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT

<b>Voytsechova K.K.</b> ACCOUNTING OF INVENTORIES OF THE ENTERPRISE IN THE SYSTEM OF A SINGLE VIRTUAL STORE.....	264
--	-----

### MATHEMATICAL METHODS, MODELS AND INFORMATIONAL TECHNOLOGIES IN ECONOMY

<b>Dziubanovska N.V., Hural I.V.</b> EVALUATION OF FOREIGN TRADE OF UKRAINIAN REGIONS BY USING CLUSTERING METHODS.....	268
<b>Revenko D.S.</b> FORMATION OF A STOCHASTIC APPROACH TO THE DIAGNOSTICS AND MODELING OF THE SUSTAINABILITY SOCIO-ECONOMIC SYSTEMS.....	273



**Єрмак С.О.**, к.е.н., доцент,  
докторант, доцент кафедри підприємництва і торгівлі  
*Одеський національний політехнічний університет*

## **РОЗВИТОК КОНЦЕПЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ЕКОСИСТЕМ У СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ**

**Єрмак С.О. Розвиток концепції інноваційних екосистем у сучасній економіці.** Досліджено еволюцію поняття «інноваційна екосистема», проведено концептуальні аналогії між біологічними екосистемами та підприємницько-інноваційними. Узагальнено визначення терміна «екосистема», розглянуто характеристики підприємницької екосистеми, досліджено сучасні трактування дефініції ІЕС. Проведено дослідження концептуальних моделей ІЕС: Triple Helix, quadruple helix та пентаспіралі, розглянуто взаємодію основних суб'єктів інноваційної діяльності в рамках названих концепцій. Виявлено, що основою ІЕС є інноватори, або інноваційні індивідууми. Наведено приклади вдалих закордонних ІЕС на різних рівнях функціонування та приклад ІЕС в Україні. Виділено основні проблеми розвитку науки і технологій і створення ІЕС в Україні.

**Ключові слова:** екосистема, підприємницька екосистема, інноваційна екосистема, потрійна спіраль інновацій, чотириланкова спіраль інновацій, пентаспіраль інновацій.

**Єрмак С.А. Развитие концепции инновационных экосистем в современной экономике.** Исследована еволюция понятия «инновационная экосистема», проведены концептуальные аналогии между биологическими экосистемами и предпринимательско-инновационными. Обобщены определения термина «экосистема», рассмотрены характеристики предпринимательской экосистемы, исследованы современные трактовки дефиниции ИЭС. Проведено исследование концептуальных моделей ИЭС: Triple Helix, quadruple helix и пентаспиралей, рассмотрено взаимодействие основных субъектов инновационной деятельности в рамках названных концепций. Выявлено, что основой ИЭС являются инноваторы, или инновационные индивидуумы. Приведены примеры удачных зарубежных экосистем на разных уровнях функционирования и пример ИЭС в Украине. Выделены основные проблемы развития науки и технологий и создания ИЭС в Украине.

**Ключевые слова:** экосистема, предпринимательская экосистема, инновационная экосистема, тройная спираль инноваций, четырехзвенная спираль инноваций, пентаспираль инноваций.

**Yermak S.O. The development of the concept of innovative ecosystems in the modern economy.** The current conditions for the emergence of an innovation economy are characterized by global changes, global restructuring of innovation, expressed in changing models of innovation processes, changes in the functions and composition of participants in innovation activities, shortening the timeframe for creating innovative products, the emergence of a large number of innovative services, etc. Creating conditions for sustainable innovation development of the economy and increasing the competitiveness of enterprises is associated with the formation of an innovative ecosystem. The evolution of the concept of “innovation ecosystem” is investigated, conceptual analogies between biological ecosystems and entrepreneurial-innovation ecosystems are conducted in order to study the nature of the “innovation ecosystem”. The definitions of the term “ecosystem” are summarized, the characteristics of the entrepreneurial ecosystem are considered, modern tractors of the IES definition are investigated. It was found that in each ecosystem there is a cycle of substances and exchange energy processes. In the economic ecosystem, exchange processes are also taking place, but they are not based on energy but on capital or other economic resources and the relationship between business entities with the goal of technological development and innovation. The study of the conceptual models of the IES: triple helix, quadruple helix and pentahelix of innovation was carried out, the interaction of the main subjects of innovation activity in the framework of the above concepts was considered. You see, they are innovators or innovative individuals. Examples of successful foreign ecosystems at different levels of functioning and an example of IES in Ukraine are given. The main problems of the development of science and technology and the creation of IES in Ukraine are highlighted.

**Key words:** ecosystem, entrepreneurial ecosystem, innovation ecosystem, triple helix, quadruple helix, pentahelix of innovation.

**Постановка проблеми.** До України разом з іншими країнами світу дійшла хвиля оновлення економіки за рахунок розумної організації інноваційної діяльності. Так, розвиток економіки на сучасному етапі визначають такі тренди [1]:

- світова економіка переживає перехід від індустріальної економіки до інформаційної;
- конкуренція збільшилася за рахунок економічної лібералізації;
- в умовах інформаційної прозорості акцент на дизайн та інжиніринг дає змогу створити більш успішний і конкурентоздатний продукт;
- сервіси каршерінга та інші Інтернет-послуги дають змогу відмовитися від особистих автомобілів й інших товарів і послуг, що призводить до зниження їх споживання, а підйом Renting Economy забезпечує в умовах нестійкого економічного становища не тільки ощадливість, а й екологічну усвідомленість;
- зростання числа проривних інновацій, тобто продуктів і сервісів, що відповідають запитам інформаційної ери, – це ідеологія економіки майбутнього. Вони вимагають абсолютно нових підходів до роботи, інструментів і культури;
- зниження ролі цінних паперів найбільших і стабільно працюючих компаній («блакитних фішок»), оскільки в процесі економічної еволюції їх місце займають стартапи.

Також міжнародний досвід свідчить, що швидкість переходу до нового типу суспільного відтворення й ефективність функціонування економіки інновацій визначаються насамперед інтенсивністю розгортання інноваційних процесів, формуванням адекватного інституційного середовища і плануванням інноваційного розвитку на територіальному рівні [2].

Створення умов для сталого інноваційного розвитку економіки та підвищення конкурентоспроможності підприємств пов'язане з формуванням інноваційної екосистеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження інноваційних процесів досить активно протягом останніх років представлено в працях зарубіжних учених, які займалися розробленням теоретичних і практичних положень формування та особливостей розвитку інноваційного середовища й інноваційних систем, таких як: Р. Аднер, Р. Айрес, П. Ванг, Е. Вуорі, Г. Іцковіц, Л. Лідесдорф, Дж.Ф. Мур, М. Пелтоніємі, М. Расел [9–15; 18; 19]. Серед вітчизняних учених слід виокремити праці О.С. Марченко, Л.І. Федулової [17], Н.І. Іванової, С.М. Ілляшенка, А.Ю. Яковлєвої.

Слід зазначити, що в аналізованих працях підходи до створення і розвитку інноваційних екосистем досить роз'єднані, як і визначення суб'єктів інноваційних екосистем і характеру взаємозв'язку між ними, тобто досі не напрацьовано єдиної концепції у цьому напрямі досліджень.

**Постановка завдання.** Метою статті є дослідження розвитку концепції інноваційних екосистем у сучасній економіці та виявлення проблем їх створення і розвитку в Україні.

**Виклад основних результатів.** Щоб дослідити природу «інноваційної екосистеми», доцільно провести концептуальні аналогії між інноваційно-підприємницькою екосистемою та біологічними екосистемами, що спостерігаються в природі (табл. 1).

Отже, екосистема – складний природний комплекс живих істот, що взаємодіють із неорганічним середовищем та знаходяться в матеріально-енергетичній залежності від неї. За своєю суттю, це динамічна врівноважена система, що склалася в результаті тривалої та глибокої адаптації складових компонентів, в якій здійснюється кругообіг речовин [3]. Екосистема – не проста сукупність живих організмів та навколишнього середовища, це діалектична єдність усіх екологічних компонентів, зумовлена взаємозалежністю та причинно-наслідковими

Таблиця 1

Визначення поняття «екосистема» в галузі біології

Джерело	Визначення
А. Тенслі	Сукупність комплексів організмів із комплексом фізичних чинників його оточення, тобто чинників місцеперебування в широкому сенсі [4]
Ю. Одум	Будь-яка одиниця (біосистеми), що включає всі спільно функціонуючі організми (біотичне співтовариство) на даній ділянці і взаємодіє з фізичним середовищем так, що потік енергії створює чітко визначені біотичні структури і круговорот речовин між живою і неживою частинами, являють собою екологічну систему, або екосистему [5]
Біологічний енциклопедичний словник	Від грец. oikos – житло, місцеперебування і система – єдиний природний комплекс, утворений живими організмами і середовищем їхнього життя (атмосфера, ґрунт, водойма і т. п.), в якому живі і відсталі компоненти пов'язані між собою обміном речовини і енергії [6]
Вікіпедія	Сукупність продуцентів, консументів і детритофагів, що взаємодіють один з одним і з навколишнім їх середовищем за допомогою обміну речовиною, енергією та інформацією так, що ця єдина система зберігає стійкість протягом тривалого часу [7]
С. Остроумов	Комплекс взаємопов'язаних живих істот, що мешкають на певній ділянці або в певному обсязі, разом із середовищем їхнього життя і взаємодіями між собою і з середовищем; характеризується описом чисельності (достатку) конкретних видів, зв'язків між видами, активності організмів, фізичних і хімічних характеристик середовища, потоків речовини, енергії та інформації, а також описом змін цих показників у часі [8]

зв'язками. У кожній екосистемі відбуваються кругообіг речовин та обмінні енергетичні процеси. В економічній екосистемі теж відбуваються обмінні процеси, проте в основі них лежить не енергія, а капітал або інші економічні ресурси та взаємовідносини між суб'єктами підприємницької діяльності для технологічного розвитку та створення інновацій.

Першим, хто перемістив термін «екосистема» з біології в підприємництво, поклавши початок формуванню теорії підприємницьких екосистем, став Дж.Ф. Мур у 1993 р. [9]. Із цього моменту термін «екосистема бізнесу», або «підприємницька екосистема», набув широкого поширення за кордоном не тільки в науковому, а й у діловому світі.

М. Пелтоніємі у своїх дослідженнях [10; 11] розглядає підприємницьку екосистему як складну систему, яка містить багаточисельні, відносно незалежні, але більшою мірою взаємопов'язані компоненти та має характеристики, зображені на рис. 1.

Одну з перших спроб перетворення терміна «підприємницька екосистема» на «інноваційна екосистема», продовжуючи розвиток ідей Дж.Ф. Мура, зробив Р.У. Айрес [12]. Він наголосив, що «призначення екосистеми – поліпшення взаємодії компанії з її партнерами, збільшення конкурентних переваг, виражене в створенні інноваційної продукції, яка буде лідером у своїй галузі і передбачає введення нових стандартів для цієї продукції» [12]. Тобто ним розглядається підхід до формування підприємницьких екосистем на базі інноваційного продукту або інноваційної технології.

Із часом досить багато науковців зробили свій внесок у визначення терміна «інноваційна екосистема» (ІЕС). Так, Р. Аднер (2006 р.) [13] визначає ІЕС як такі форми співпраці, у межах яких компанії об'єднують свої індивідуальні пропозиції в інтегровані рішення,

що готові задовольнити споживача. П. Вонг (2009 р.) [14] описує ІЕС як сукупність інновацій, об'єднань (громад), виробників, розробників та взаємодію між ними. На думку М. Рассела (2011 р.) [15], ІЕС – це комплекс політичних, економічних, технологічних та екологічних систем, які беруть безпосередню участь у формуванні, підтримці та розвитку сприятливого для розвитку бізнесу середовища. Під терміном «ІЕС» Л. Копейкіна (2008 р.) [16] розуміє набір умов, які забезпечують успішне створення і розвиток підприємств. Суб'єктами ІЕС є дослідники і вчені, наукове суспільство, інноваційні менеджери, інвестори. Вітчизняні вчені Л.І. Федулова та О.С. Марченко (2015 р.) [17] надають найбільш розгорнуте визначення: ІЕС – це сукупність організаційних, структурних і функціональних інституцій та їх відносин, задіяних у процесі створення та застосування наукових знань та технологій, що визначають правові, економічні, організаційні та соціальні умови інноваційного процесу та забезпечують розвиток інноваційної діяльності як на рівні підприємства, так і на рівні регіону і країни загалом за принципами самоорганізації.

У цьому контексті суб'єкти ІЕС включають матеріальні ресурси (фонди, обладнання, об'єкти тощо) та людський капітал (студенти, факультети, співробітники, дослідники галузі, представники промисловості тощо), які становлять інституційні утворення, що беруть участь в екосистемі (наприклад, університети, інженерні коледжі, бізнес-школи, бізнес-фірми, венчурні фірми, науково-дослідні інститути промисловості, науково-дослідні центри та органи державного та/або місцевого економічного розвитку та організації бізнесу, розробники політики тощо).

Узагальнюючи всі інтерпретації поняття «ІЕС», можна констатувати, що наведені визначення доволі роз'єднані, проте всі вони побудовані навколо



Рис. 1. Характеристики підприємницької екосистеми

Джерело: побудовано автором за [10; 11]

акторів ІЕС (індивідів, соціальних груп, підприємств, інституцій і т. п.) та характеру взаємодії між ними.

Однією з перших концептуальних моделей ІЕС може розглядатися концепція так званої потрійної спіралі інновацій (triple helix), що описує взаємодію науки, держави і бізнесу під час здійснення інноваційної діяльності [18] (рис. 2).

Основою ІЕС, відповідно до цієї моделі, є багаторівнева і нелінійна взаємодія науки (університети), промисловості (бізнес) і уряду (держави). Дана концепція відображає «поворот» від домінуючої в індустріальній економіці діаді «промисловість – держава» до підвищення ролі університетів і потрійної спіральної взаємодії в тріаді «наука – промисловість – держава», де університети виявляють себе не тільки як генератори знань у класичному розумінні, а й як ініціатори інновацій [19].

Розвитком цієї парадигми є концепція чотириланкової спіралі (quadruple helix) у контексті RIS3 (EU Research and Innovation Strategies for Smart Specialization). Дана концепція розширює популярну парадигму потрійної спіралі (triple helix), указуючи на те, що поряд із наукою, промисловістю і державою ключову роль в інноваційному процесі відіграє суспільство, яке часто є кінцевим користувачем інновацій, тому суттєво впливає на створення знань і технологій через попит і реалізацію користувальницької функції. Хоча трохи раніше, у 2011 р., авторським колективом російських учених запропоновано концепцію «пентаспіралі»: наука – освіта – бізнес – влада – інститути громадянського суспільства. У центрі «пентаспіралі» знаходиться «інноваційна людина». Чим серйозніше вимоги, які висуває суспільство до людини, тим вище його власні вимоги до навколишнього середовища. Щоб розвивалися наука, бізнес і т. д., повинна розвиватися сама людина як їх головний агент. Всі складники «пентаспіралі» пов'язані через людину, її свідомість, інтереси і потреби.

Отже, основою ІЕС є інноватори, або інноваційні індивідууми, – ті, хто створює, розвиває й просуває інновації на основі власних мотивацій або на основі попиту.

Формування ІЕС у сучасних умовах є одним із головних викликів для економіки країни, будучи водночас соціально-економічною інновацією державної системи, для чого необхідне розуміння закономірностей і принципів їх функціонування. Незважаючи на достатній світовий досвід побудови ІЕС, вичерпного переліку достатніх умов для забезпечення успіху інноваційної екосистеми у глобальному розумінні не існує, оскільки кожна країна має індивідуальні особливості (кліматичні, геополітичні, соціокультурні, ресурсні та ін.). Кожна країна, територія, корпорація, університет повинні визначити індивідуальні методи управління формуванням і розвитком інноваційних процесів для досягнення успіхів в інноваційній діяльності.

Вдалими прикладами на національному рівні є ІЕС Фінляндії, Німеччини, США, Канади, Японії; на регіональному – MIT (Массачусетський університет), Силіконова долина (Стенфордський університет), Нью-Джерсі (Університет Принстону і колишня Bell-лабораторія); на корпоративному рівні – IBM, Microsoft, GE, Google та ін.

В Україні з 2014 р. функціонує перша ІЕС Sikorsky Challenge (IE Sikorsky Challenge). Це підтримуване НТУУ «КПІ» та Науковим парком «Київська політехніка» середовище, в якому здійснюється трансфер технологій, вирощуються технологічні ідеї, запускаються і розвиваються стартапи – малі інноваційні технологічні підприємства. Структурно ІЕС Sikorsky Challenge виглядає так:

- стартап «Школа Sikorsky Challenge»;
- фестиваль інноваційних проектів Sikorsky Challenge;
- бізнес-інкубатор Sikorsky Challenge;
- інноваційно-технологічне середовище Sikorsky Lab;
- центр інтелектуальної власності;
- венчурний фонд Sikorsky Challenge та інші фонди.

Головною метою ІЕС Sikorsky Challenge є запуск і підтримка великого числа успішних стартапів, а основними завданнями – залучення і відбір креативних та амбітних молодих людей; навчання віді-

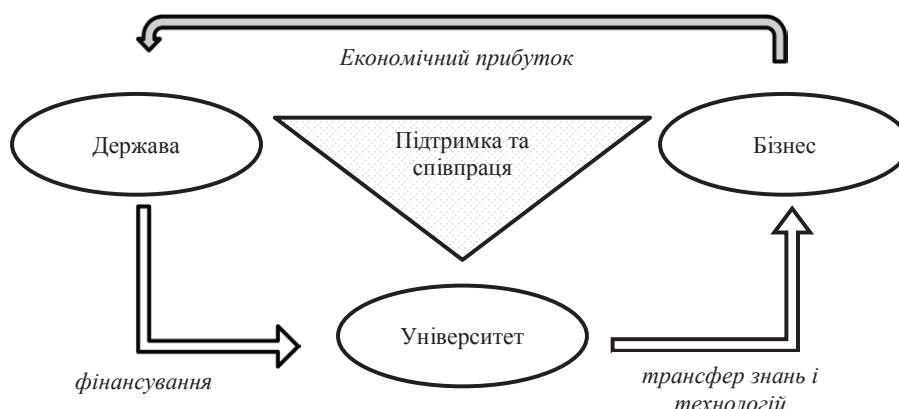


Рис. 2. Взаємодія основних суб'єктів інноваційної діяльності в рамках концепції потрійної спіралі інновацій

браних учасників інноваційного підприємництва, допомога в розробленні проектів бізнес-ідей; пошук інвесторів для інвестування в перспективні проекти (перший і другий раунди інвестицій); виведення найкращих стартап-проектів на конкурс інноваційних бізнес-проектів фестивалю Sikorsky Challenge; підтримка учасників на всіх стадіях проекту – від відкриття до запуску стартап-компаній.

Основними проблемами розвитку науки та технологій і, відповідно, створення ІЕС в Україні є низький рівень фінансування, який можна порівняти лише з країнами третього світу.

За даними Державної служби статистики України, питома вага загального обсягу витрат на НДР у ВВП становила 0,45%, у тому числі за рахунок коштів державного бюджету – 0,16%, у середньому по країнах ЄС ця цифра у 12 разів вища. Більшою за середню частка витрат на дослідження та розробки була у Швеції – у 20 разів вище за Україну, у Австрії – у 19 разів, у Німеччині та Данії – у 18 разів, у Фінляндії – у 17 разів, у Бельгії – у 15 разів, у Франції – у 14 разів вище за Україну; меншою – у Македонії, Латвії, Румунії, Кіпрі та Мальті (від 2,5 разів до 6,5 разів вище).

**Висновки.** Проведена аналогія між біологічними та підприємницько-інноваційними екосистемами дала змогу зробити висновок про те, що в біологічній екосистемі рівновага досягається шляхом пра-

вильного моделювання динаміки руху енергії в операціях усередині екосистеми. Рух енергії – доволі складна функція, тому екосистема може розглядатися тільки як єдине ціле, і кожен елемент системи має вплив і взаємодіє з іншими елементами системи. Рух також відбувається і в інноваційній екосистемі, але не енергії, а економічних ресурсів. Причому економічними ресурсами у ІЕС є як матеріальні ресурси (рухомі та нерухомі об'єкти, гроші та ін.), так і людський капітал (дослідники, персонал, студенти, навички і т. п., які становлять інституціональні одиниці, що приймають участь в екосистемі). Із розвитком концепцій ІЕС від потрійної спіралі інновацій до пентаспіралі змінюються і доповнюються основні суб'єкти ІЕС та характер взаємодії між ними. У рамках інноваційної економіки, економіки знань та інклюзивної економіки основою ІЕС є інноватори, або інноваційні індивідууми, тобто ті, хто створює, розвиває й просуває інновації на основі власних мотивацій або на основі попиту. Проте створенню і розвитку ІЕС в Україні заважають:

- низький рівень державного фінансування;
- відсутність сприятливого клімату для інновацій;
- відсутність програм інноваційного розвитку;
- небажання інвесторів інвестувати в інновації;
- відсутність розвиненого бізнес-середовища;
- проблеми з комерціалізацією результатів та ін.

### Список літератури:

1. Звіт «The Global Startup Ecosystem Ranking 2015» / Compass. URL: <https://inventure.com.ua/analytics/investments/globalnyj-rejting-startup-ekosistem-2015>.
2. Mian S., Fayonlle A., Lamine W. Building sustainable regional platforms for incubating science and technology businesses: Evidence from U.S. and French science and technology parks. *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation*. 2012. Vol. 13. № 4. P. 235–247.
3. Дорогунцов С.І., Коценко К.Ф., Хвесик М.А. та ін. Екологія: підручник. Київ: КНЕУ, 2005. 371 с.
4. Tansley A.G. The use and abuse of vegetational concepts and terms. *Ecology*. 1935. № 3. Vol. 16. P. 284–307.
5. Одум Ю. Экология. Москва: Мир, 1986. Т. 1. 328 с.
6. Биологический энциклопедический словарь / под ред. М. С. Гилярова; редкол.: А.А. Бабаев, Г.Г. Винберг, Г.А. Заварзин и др.; 2-е изд., исправл. Москва: Сов. Энциклопедия, 1986. 831 с.
7. Екосистема / Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Екосистема> (дата звернення: 21.12.2018).
8. Остроумов С.А. Новые варианты определений понятий и терминов «экосистема» и «биогеоценоз». ДАН. 2002. Т. 383. № 4. С. 571–574.
9. Moore J.F. Predators and Prey: A New Ecology of Competition. *Harvard Business Review*. 1993. May/June. P. 75–86.
10. Peltoniemi M. Cluster, Value Network and Business Ecosystem: Knowledge and Innovation Approach. *Organisations, Innovation and Complexity: New Perspectives on the Knowledge Economy*: conference. (September 9–10). Manchester, UK.
11. Peltoniemi M., Vuori E. Business ecosystem as the new approach to complex adaptive business environments. URL: <http://www.iwoce.org/definitions-of-ecosystems.pdf>.
12. Ayres R. On the life cycle metaphor: where ecology and economics diverge. *Ecological Economics*. 2004. Vol. 48. Issue 4. P. 425–438.
13. Adner R. Match your innovation strategy to your innovation ecosystem. *Harvard Business Review*. 2006. Vol. 84. P. 98–110.
14. Wang P. Advancing the Study of Innovation and Globalization in Organizations. *Conference on Advancing the Study of Innovation and Globalization in Organizations*. Nuremberg; Germany, 2009. P. 301–314.
15. Russell M.G. (2011). Transforming Innovation Ecosystems through Shared Vision and Network Orchestration. *Triple Helix IX International Conference*. Stanford. URL: [http://www.leydesdorff.net/th9/3NWFYZH9\\_Russell.pdf/](http://www.leydesdorff.net/th9/3NWFYZH9_Russell.pdf/) (дата звернення: 20.12.2018).
16. Копейкина Л. Экосистема для инновационного бизнеса. *The Angel Investor*. 2008. № 1. С. 10–13.
17. Федулова Л.І., Марченко О.С. Інноваційні екосистеми: сутність та методологічні засади формування. *Економічна теорія та право*. 2015. № 2(21). С. 21–33.
18. Etkowitz H., Leydesdorff L. The Triple Helix: University–Industry–Government Relations: A Laboratory for Knowledge Based Economic Development. *EASST Review*. 1995. № 14(1). P. 14–19.
19. Ranga M., Etkowitz H. Triple Helix Systems: an Analytical Framework for Innovation Policy and Practice in the Knowledge Society. *Industry and Higher Education*. 2013. № 27(4). P. 237–262.